

ועכשיו: פוליוזיה

אני יודע, כי הוא השפיע על דרך חיי במידה רבה מאוד.

בראשית שנות ה-40 החל מופיע בתל-אביב דור שבועון בשם החברה, שהגדיר את עצמו כ"ביטאון למח" שבה לאומית". הוא כלל מאמרים רציניים, היה ערוך בטעם מודרני למדי (לפי מושגי הימים ההם) ועלה 15 מא"י (מילים ארצישראליות).

הייתי נער בן 17. זה עתה פרשתי מהארגון-הצבאי הלאומי, אחרי שהייתי חבר בו במשך שנתיים וחצי. היה נדמה לי שיש לי הרבה מה להגיד, וחיפשתי כתובת, כיום זה פשוט. יש טלוויזיה ורדיו ועיתונים ושברי עונים וירחונים לרוב, וכולם משועים לכוונת צעירים, או היו שניים-שלושה עיתונים, ובכולם שלטו "סופרים" קשישים, רובם מיוזרי-ארופיים, בעלי שפה וסגנון ודרך מחשבה שהיו לי לזר.

כתבתי מאמר על הצורך במנהיגות לאומית חדשה, והחלטתי להציע אותו לאותו דורש-שבועון. פישפשי ומצאתי השבוע את מיכתב-הלוחי שכתבתי אז. הוא היה כתוב יפה במכונת-כתיבה, וזו היתה לשונו: "ע.ג.", אני מתכבד בזה להמציא לך 'א' במקומו הן בשאלות המימטר בעולם ובעם ישראל. אבקש את כב' לברר אם המאמר הנ"ל יתאים לפירסום בעיתונך. וארשה לעצמי לסוּר אליו מחר בבוקר, לשם קבלת תשובה. בכל הכבוד..."

ברור לי עתה כי זה היה מיכתב חצוף למדי, ותמהני איך הגיב העורך הנכבד. כאשר קרא אותו. על כל פנים, שילשתי את המעטפה כמו ידי לחיבת-המיכתבים של העורך ברחוב אלנבי 106 בתל-אביב, ליד בית הכנסת הגדול. למחרת בבוקר צילצלתי בפעמון הדלת, ליבני הלם בחזוקה.

ויינשל נראה לי או כגבר קשיש למדי, בעל פנים מעניינות מאוד, שעישן סיגריות בלי הרף. איני זוכר את פרטי השיחה, אך הוא הסביר לי שהמאמר ששלחתי אינו ראוי לפירסום, אך שיש לי כישרון, ושהוא מוכן לארח מאמרים שלי להבא. הוא גם נתן לי נושא. מכיוון שחג הפורים עמד בשער — מדוע לא אכתוב מאמר על אירועי מגילת אסתר?

וכך ישבנו כמה שעות, והוא פיתח באוזני קרמחשבה שהיפירה את דמיוני: שיקוליו של המן כמדינאי פרסי קיסרי, משמעות מצבם של היהודים כיסוד המפרע לאחדות הקיסרות, ועוד ועוד — גישה חדשה לגמרי לסיפור הידוע.

מתוך שיחה זו צמח המאמר הראשון שפירסמתי בעיתונות — והחל הרומאן הארוך שלי עם האות המודפסת. כעבור זמן-מה הציע לי ויינשל להתפטר מעבודתי (עבודתי מגיל 14 במישור של עורך-דין) ולעבוד בשכר כמזכיר מערכת החברה. מכיוון שהשכר היה זעום, הציע לי לעבוד באותו זמן גם כמזכיר של גוף פוליטי, שהקים אחיו, אברהם ויינשל. היתה זאת ליגה שמטרתה הרישמית היתה להקים "ממשלה עברית בגולה". המילה האחרונה נוסף כתי למנוע כאשר אסור האגודה בידי הבריטים.

וכך, כימעט בזמנתי, הפכתי איש-עיתון ופעיל-פוליטי. למדתי את מלאכת העריכה והדפוס — יחד עם מלאכת האירגון של אסיפה פוליטית.

ויינשל היה אינטלקטואל מן הסוג שכבר אינו קיים בארץ. הוא היה שקוע בתרבות הרוסית והאירופית, דילטט אמיני, במובן הטוב של המילה. במילחמת העולם הראשונה היה רופא בצבא הרוסי בחזית התורכית. הוא הכיר את כולם — את טרוםפלדור, את זאב ז'בוירינסקי, את מנהיגי היישוב. בביתו, שהיה מעין סלון פוליטי, הכרתי את זאב פון-ויינזיל, שמוח הקפיצי ריתק אותי, ואת אורי צבי גרינברג, שלא מצא חן בעיני. באחד הימים הופיע שם גבר רוז וקנאי בשם ישראל שיב, שנודע כעבור זמן כאשר קפץ מחלון כי כיתה כאשר הבריטים באו לעצרו. באותה דירה גם הכרתי את אבא אחמארי, איש הבריונים, שהגדיר את עצמו כפאשיסט, אך שהיה בעל אופי עדין ורך. איני טלקטואל רוסי אמיתי, ויינשל הקסים אותי ב"שנות עבודתי עימו מפני שהיה לו מוח סקרני, בלתי-שיגרתי, הוא ניגש לכל עניין מזווית בלתי-רגילה, לא היתה כל שיטה בקפרי צות אינטלקטואליות אלה, ולא פעם היה בלבי לחשד שחיפש גישה חדשה לחד עניין מסוים למען החיי דוש בלבד. אך זה היה מרענן. הוא היה שוברי אלילים. גם כאשר כתב ספרים על ז'בוטינסקי ועל יאיר, שפך עליהם אור מזוויות בלתי-מקובלות.

ויינשל

למדתי ממנו שלא לדחות לעולם צעיר המבקש לכתוב בעיתון, אלא לעודדו ולתת לו הזדמנות. והוא עזר להציל אותי בעוד מועד מלבובש כותונת-כפיה מחשבתית. מן הסוג האופייני של אלקדמים כה רבים. מכיוון שהתעניין בעצמו בכל זרם מחשבתית חדש, חף גם ארתי, בתקופה ההיא, להתעניין בניצני הכנעניות, בכיקורת-המיקרא (הנוצרית), ובעשרות זרמי-מחשבה חדישים. לאיש כזה לא היה מה לעשות במדינת-ישראל, על זקידיה ומימסדיה ומפלגותיה. ואכן — מאז קום המדינה לא שמעתי עליו כימעט דבר — עד שנפטר.

שלא יגיע. (אבא מת. אפשר להוציא ממנו כלייה?) או "בנכס היקר איננו, הנחמיו מקרב-לב. אפשר להשיג תמש בעורו?" החוק ההומאני הזה מחייב הודעות כאלה.) ואז ינתחו, 'חתישתיים.

מה משנה החוק? שום דבר לא. סוחר-הסוסים של המיסלנות הדתיות השיגו ניצחון מוחץ, גדול-התורה מרוצים, העסקנים יתרימו והרופאים ינתחו, אנטומיה של צביעות, פאתולוגיה של מיסטר.

שיכור ולא מיינ

באחד מספריו מתאר אדלוס האכסלי טיפוס של אדם, שהוא מעין דודנס של הדיוניזאן, הנארקומן והאל-כהווליסט. אלא שאין הוא מודקק למין, לסם או לטיפה המרה כדי להגיע אל השיכרון המייוחל. הוא מסתפק בחומר שהוא מספק לעצמו: האדרנאלין הנשאב אל דמו ברגעים של התרגשות וזעם.

אדם כזה זקוק למנה יומית של התרגשות וזעם, הממלאים את דמו בהורמון המשכר, כשם שהנארקומן זקוק לזיקת-ההוראן שלו, או כשם שהאלכוהוליסט זקוק לבקבוקי-הקוניאק. הוא מקים מהומות, פורץ בהתקפות של זעם, מסעיר את סביבתו — וכל זה כדי להגיע לאותו מצב דמוי-אורגזמה, המשכר את חושי.

חשבתי על תיאור זה בעת ההצגה האחרונה של אריאל שרון בכנסת. הפעם היה הנושא תשלום הפיצויים למתנהלי פיתח-רפיה. כימעט ואין אדם בכנסת, ובמדינה כולה, המזדקק את תגשלו המופרז הזה לסחטנייה-פינוי. ניצים ויונים כאחד מגנים אותו.

שרון נדרש בכנסת להגן על החלטת הממשלה. הוא עשה זאת בדרך האופיינית לו, כמו שור הששילקרב המתפרץ לזירת הקורידה, עלה על דוכן הכנסת, נגח ימינה ושמאלה. הוא תקף, העליב, השמיץ, הכפיש, התגרה, גרם לסערה של קריאות-ביינים נועזות.

כטכסיס, זוהי שיטה מצויינת, כי לאריק לא היה טיעון כלשהו בזכות האתנן המנופח המשתלם למפונים בדרך, והוא כלל לא ניסה להצדיקו או אף להסבירו. התקפותיו הסיוות את הדעת מן העניין, ובהמולה הכללית נשכה לגמרי על מה בעצם נטוש הוויכוח.

הייתי מסתפק בהערצת הטכסיס, אלמלא נוכחתי לדעת כי אריק זורה מאשר, וזננה מכל רגע, ואז נזכרתי בניתוח האכסלי. לפתע הבינתי את הכל. הסקנדלים הבלתי-פוסקים של אריק — בממשלה, בכנסת, על כל במה ציבורית ותחת לכל עץ רענן — הם הסימפטומים האופייניים של שיכור-האדרנאלין. האיש פשוט זקוק לסקנדל היומי שלו.

כשהוא עולה על דוכן הכנסת — וכלל אין חשיבות לנושא, זה יכול להיות מחיר הבוטצים או הדברת עכברייה-השדה — עולה המדחום מידי. כעבור חמש דקות נערכת באלם אורגני אדרנאלית. השר אינו משתכר בעצמו, אלא גורם גם לשאיבה פרועה של ההורמון לעורקי יריביו.

בגמר הסערה הוא דומה למאהב שבא על סיפוקו. הוא פורש למיזנון הכנסת, כשהוא מוקף במעריציו השכירים, וסועד את ליבו כשהוא רגוע, עייף ומאשר. אולי היה כדאי ליעץ לו לעבור לאחד הצורות האחרות להפקת סיפוק, שאינן מיוקת למדינה.

דירה ברחוב אלנבי

מודעות קטנות בעיתונים הודיעו השבוע כי ד"ר יעקוב ויינשל נפטר. הוא הוגדר כמו שהיה ממיסדי קופת-החולים לעובדים לאומיים. הידעות הקטנות הוסיפו שנולד ב-1891 בטפליס בקוקוק, וששיתף פעולה עם יוסף טרוםפלדור בהקמת "מיפקדה צבאית יהודית" לגייס את הנוער היהודי ברוסיה, אחרי המהפכה. לעלייה בכוח לארץ-ישראל. אך יעקוב ויינשל היה הרבה, הרבה יותר מזה.

יש לי הצעה לתוכנית חדשה בטלוויזיה. אני משוכנע שתרקק אליה צפית-רשיא. הוץ מזה היא גם תחרום להיגיינה של המדינה תרומה שלא תסולא בפז, גם במחירי הנוכחיים של תרומה.

אפשר לקרוא לה פוליוזיה, או טלגלאי. באופן כללי תהיה דומה לתבנית הנוכחית של מוקד.

שלושה מראיינים יושחחו עם איש-ציבור. למכשיר הקרוי בסלאנג העממי "מכונת-אמת", או בשפה המיקצועית, פולוגרף (רב-רש) או גלאי-שקר. זהו מכשיר המודד סימנים גרפיים שונים, כגון פעימות-לב, התזעה וכו', והמגלה את סימני-ההתרגשות ה"מלווים תמיד אמירה של שקר, גם גדול השקרנים — אינו פוסט-סימני — אינו יכול להסתיר סימנים אלה.

בעוד האיש מדבר, ירפיעו בפניה הימנית העליונה של המירקע סימני ה"מחט, הררשמים את תגור בחותי הגופניות. כך יוכל הציבור כולו לדעת מתי איש-הציבור אומר אמת, ומתי הוא משקר.

ניסים

אני מודה שהרעיון עלה בי כאשר חזיתי בשבוע שעבר בתוכנית מוקד, שהיתה מוקדשת לשר-המישפטים, משה ניסים. השר סטה מן האמת לאורך רוב התוכנית, מי שמכיר את השר ואת העניינים שעליהם הוא שח — פרשת אהרון אבוחצירא, פרשת הכנס בצרחה, ועוד — הבחין בנקל מתי היה ברור לשר שאינו אומר אמת. אמנם, אין לשר ניסים גלאי-שקר גופני כמו שיש לשר אריאל שרון, שחנורו השמאלי מתחיל לרטוט כל אימת שהוא משקר בידועין. (בפעם האחרונה הושיב שרון את עצמו במתכוון בפרופיל, כך שרק צידו הימני התגלה למצלמה.) אך פניו של השר ניסים גלויים למדי.

אילו היתה המחט רושמת בשעה שהשר דיבר, מסופי קני אם המירקע הקטן היה די גדול כדי לקלוט את הקפיצות.

אני מודה שהרעיון עלה בי כאשר חזיתי בשבוע שעבר בתוכנית מוקד, שהיתה מוקדשת לשר-המישפטים, משה ניסים. השר סטה מן האמת לאורך רוב התוכנית, מי שמכיר את השר ואת העניינים שעליהם הוא שח — פרשת אהרון אבוחצירא, פרשת הכנס בצרחה, ועוד — הבחין בנקל מתי היה ברור לשר שאינו אומר אמת. אמנם, אין לשר ניסים גלאי-שקר גופני כמו שיש לשר אריאל שרון, שחנורו השמאלי מתחיל לרטוט כל אימת שהוא משקר בידועין. (בפעם האחרונה הושיב שרון את עצמו במתכוון בפרופיל, כך שרק צידו הימני התגלה למצלמה.) אך פניו של השר ניסים גלויים למדי. אילו היתה המחט רושמת בשעה שהשר דיבר, מסופי קני אם המירקע הקטן היה די גדול כדי לקלוט את הקפיצות.

אנטומיה של צביעות

התיקון לחוק האנטומיה והפאתולוגיה, שנתקבל בכנסת במעין מיסה-השיל-חצות, גרם למהומה רבה. אפשר להתייחס אליו כדרכים שונות — בזעם, בבחילה, וגם בהומור. כי זוהי מלאכת-מחשבת של רמייה, היא מרמה את כולם — את החלילונים, את הדתיים, וגם את הקדושי ברוך-הוא.

היא מתאימה מאוד לארץ שבה אסור לגדל חזירים אך אפשר להשיג "סטייק לבן", שבה אסורה תחבורה ציבורית שבתות אך יש מוניות-שירות, שבה אין נישואין אזרחיים אך יש נישואי-קפריסין ונישואי-מכסיקו.

הקדוש-ברוך-הוא מוכן לעצום עין כשזה דרוש, וכן גם מועצת-הגדולה-התורה. איך פועלת שיטת-ההונאה, שעובדה עליידי שני הציניקאים השולטים בכיפה — יהודה כרמאיר מהמפד"ל ומנחם פריש מהאגודה?

הנה דוגמה: הסעיף 6(א) המתוקן בא למרות את החלילונים. הוא קובע סדר מיוחד במיקומים שיש להשתמש בחלק מגוויה "להציל חיי של פלוגני", וגם קובע בהמשך כי "שימוש בקרנית של נפטר להשתלה באדם פלוגני להצילו מעיוורון, שימוש בכלייה של נפטר ושימוש בריקמות-עור של נפטר להשתלה להציל חיו של אדם" נחשבת כשימוש להצלת-חיים.

יפה מאוד, ליברלי מאוד, לחילוניים נאמר: אל תדאגו, כשצריכים להציל, יש דרך. מותר לנתח, אל הנה בא סעיף 6(ד) המתוקן, והופך את הקערה על פיה. הוא אומר שגם הניתוחים להצלת חיי-אדם אסורים בהחלט, אם האדם התנגד בחייו לנתחת גוויתו או אם, התנגד לכך בכתב בן-יוגו, אחד מילדיו או אחד מהוריו.

רע מאוד, גם כשאפשר להציל חיים, אסור, צריכים להודיע למישפחה, ואחד הקרובים יתנגד. וכאן באה ההתחכמת האמיתית, המישפחה יכולה להתנגד — אם תהיה לה ההזדמנות לכך, אבל לא תהיה לה.

כי החוק קובע שבניתוחים אלה אין צורך להמתין חמש שעות, "לאחר מתן הודעה על הפטירה לאחד מבני המשפחה", כמו במיקרים האחרים. במקום הזמן הזה בא "הזמן שעד המועד המאוחר ביותר שבו אפשר להוציא את החלק המגוייה לשם שימוש כאמור. לא ניתן למסור הודעה... הן המועד האמור, מחמת חוסר אפשרות לאתר בר-מישפחה, מותר הניתוח לפי סעיף קטן זה, ובלבד שנעשה נסיון סביר למסור את ההודעה." את מי מרמים כאן? את גדולי-התורה, ויתכן מאוד שהם רצו מאוד שירמו אותם.

כי "המועד המאוחר ביותר" להשתלת אבר נמדד בדקות, לא בשעות, ובדקות אלה אי-אפשר כלל לאתר בני-מישפחה ולמסור להם הודעות. בייחוד כשאין משתדלים לים יתר על המידה.

מה יעשו הרופאים? שום דבר. הם ישלחו מיברק